PROSTOR

Emanuela Anechoum

Tangerinn

Přeložila Sára Rodová

PROSTOR

Emanuela Anechoum

PROSTOR

Emanuela Anechoum

Tangerinn

Přeložila Sára Rodová

Praha, 2025

PROSTOR

© 2024 by Edizioni E/O
Czech edition © PROSTOR 2025
Translation © Sára Rodová 2025

ISBN 978-80-7260-637-5

Ti, co jsou jako ty, ti, jimž proudí v žilách dvojí krev, nenajdou nikdy pokoj ani spokojenost, a zatímco jsou tam, chtěli by být tady, a jakmile se vrátí sem, mají okamžitě chuť utéct. Ty budeš putovat z místa na místo, jako bys utíkal z vězení nebo se za někým hnal, ale ve skutečnosti budeš jen následovat rozličné osudy, které se mísí v tvé krvi, protože tvá krev je jako hybridní tvor, jako hipogryf, jako mořská panna.

— Elsa Morante, *Arturův ostrov*

V letech 1923 až 1956 byl Tanger ve správě mezinárodní komise složené z několika evropských států: těšil se politické i vojenské neutralitě, svobodě tisku a relativní volnosti zvyků. Byl označen za mezinárodní zónu a fakt, že byl zemí nikoho, mu zajišťoval jakousi bohémskou toleranci, která během let přilákala bohatou skupinu umělců a básníků, jako byli William Burroughs, Jack Kerouac, Allen Ginsberg a Paul Bowles. Vedle slavného hotelu El-Muniria, v němž řada z nich při pobytech ve městě bydlela, byl malý, ale útulný bar s názvem The Tangerinn, kde se beatníci rádi scházeli a který dodnes přináší mnohá svědectví z té doby.

Arabské termíny použité v textu jsou vysvětleny ve slovníčku na konci knihy.

Prolog

Vždycky jsi byl jedním z těch, kdo mají nakonec kliku. Ve svém životě jsi musel bojovat, měl jsi hlad, pracoval jsi den co den už od doby, kdy jsi byl takhle malý – tohle jsi mi říkal. Ale důležité věci, ty skutečně důležité, ti spadly do klína. Talent ti nescházel, ale obešel by ses i bez něj.

Některé z těchto věcí stojí za zmínku; pro jiné platí, že zmínka o nich je jako zrada. Občas se překrývají. Z větší části to nejsou věci, které sis vydobyl, které jsi vybudoval, naplánoval. Jednoduše se ti přihodily, jako výstřelky osudu. Zasloužil sis je? Většinou jsou to krásné věci, někdy smutné, ale každopádně zásadní.

Hrát se Samírem karty, dole v baru ve vaší čtvrti. Neměl žádné jméno: na vývěsním štítu stálo jen „Café“, francouzsky. Hrávali jste každý den, a přece jsi pokaždé cítil onen lehký adrenalin, tlak, že musíš vyhrát, jako by ti šlo o přežití. Bylo to jako droga, to věčné balancování mezi taktikou a náhodou. Musel jsi dokázat, že na to máš, protože proč by tě jinak Alláh nechával naživu, když tvůj otec a dva sourozenci zemřeli?

Tvoje první vzpomínka: jsou ti tři roky, tvoje matka s bezvládným tělíčkem v náručí si mlčky otírá oči. Běžel jsi dolů ze schodů – bydleli jste v prvním patře jednoho dvoupatrového činžáčku – a ven na ulici, zavolat imáma. Modlili se a plakali, plakali a modlili se, celé dny. Sousedé přinesli košíky plné květin a skořice,

aby zakryli ten odér, protože tělíčko měnilo barvu a už páchlo. Pak ho odnesli. O několik týdnů později jsi začal chodit do koránské školy. Naučit se modlit znamenalo naučit se psát, zpívat, žít. Nemyslel jsi na mrtvé, ale občas se ti obraz toho těla vracel na mysl, bál ses, že se na tebe dívá, když spíš. Ty jsi byl naživu, a on ne – proč?

Všichni ve čtvrti to chápali. Pro některé byla víra rezignací, pro jiné útěchou – u tebe šlo o fatalismus. Alláh s tebou musí mít nějaký záměr. A až se projeví, budeš muset ukázat, že jsi připravený. I Samír měl stejný názor. V mnoha věcech se od tebe zásadně lišil, ale chápal, že je důležité vyhrávat, třeba i jen v kartách. Proto jste byli přáteli. O mnoho let později, ve tvém druhém životě, v tom, v němž jsem existovala i já, jsem tě pozorovala, jak sedíš na koberci v obýváku a s francouzskými kartami vymýšlíš spletité pasiánsy. Musel jsi vyhrát, musel jsi vyhrát nad sebou samým.

Nevěděli jste, co si pro vás Alláh přichystal, ale doufali jste, že se to bude týkat vás obou. Šeptem jste si svěřovali ty nejtajnější plány. Jednoho dne pojedete autem až do Tangeru a nastoupíte na loď. Zbohatnete, budete žít v Evropě. Jednoho dne budete mít překrásné manželky, budete si volat taxi z hotelové recepce a létat letadlem. Budete platit kreditní kartou, tou zlatou. Už nikdy nebudete mít hlad. Vrátíte se do čtvrti jako unavení návštěvníci ve značkových botách, košilích, zářivou pletí toho, kdo nemusí tvrdě dřít, vaše okolí vám bude čím dál cizejší. Ale na ty prašné, nevyasfaltované cesty budete hledět s nečekaným steskem.

Jsou věci, které stojí za to zmínit. Například ruce džiddy, mojí babičky, sukovité a starobylé jako kořeny olivovníku. Políbil jsi jí dlaň i hřbet pokaždé, když jsi vešel do místnosti. Voněly kořením a hennou. Nehty měla ulámané z drhnutí prádla a práce s látkami. Hrbila se nad šicím strojem tak dlouho, jak bylo nutné, bez jediné přestávky, pomalu a oddaně, jako by se modlila. Při práci si občas zpívala, tichým chraplavým hlasem. Když byla unavená, opřela se na chvíli o opěradlo židle a položila dlaně na stůl. Takhle zůstala několik minut bez hnutí, pak se znovu pustila do práce. Její drobné ruce byly vždycky teplé, mohl jsi je obě sevřít v jedné svojí. Ty jsi měl velké ruce, dlouhé prsty a ploché nehty jako nějaké podivné zvíře. Neohrabané ruce, které nedokázaly sevřít jednu květinu. Jako malá jsem na nich usínala, jako by to bylo moje doupě.

Tvoje ruce jsou jediným domovem, ve kterém jsem se cítila doopravdy v bezpečí.

Úsměv ammího Búbakra. Byl trochu praštěný: věřil na duchy, slyšel zvuky, které ostatní nezaznamenali, vídal vaše mrtvé sourozence a občas si povídal s kočkami. Bál se tmy. Byl smutný, když padalo listí, protože umíralo a on se s ním nestihl seznámit. Po dešti chodíval odnášet hlemýždě ze silnice, a když našel nějakého rozmáčknutého, plakal. Byl jako dítě v dospělém těle. Bezelstný. V den tvého odjezdu tě odvezl na kole do přístavu, nechal tě tam beze slova, bez jediného objetí – ale ty jsi věděl, že vzal do zaječích, abys ho neviděl plakat.

Další věci hodné zmínky: Idrísův walkman, způsob, jímž si Zahra hladila vypouklé břicho, vůně máty a hašiše v baru, běžecké boty, které ti koupil Málik za svou první výplatu, džiddiny ruce – to už jsem říkala? – a cena mouky a hlad a hlasy Darb as-Sultánu, ochablá těla starců sedících v mlze hammámu, kůže svraštělá od páry, věkem, ženy, které si roztržitě upravovaly hidžáb, při chůzi, zatímco si povídaly, a vy, kteří jste je sledovali pohledem jako přízraky, barvy trhu, které tě oslepovaly, mátly tě. Jako malý ses bál, že se tam džiddě ztratíš a ona že se neotočí, aby tě hledala, když ztratila jedno dítě, je to, jako by ztratila všechny, ti psi, co ti jednoho dne div neukousli nohu, když ses pokoušel ukrást sousedovi ze zahrádky jablka, chlápek, který na rohu ulice prodával boty, co nešly do páru, těm, kdo měli jen jednu nohu, čarodějnice, které ti věštily z čajové sedliny, vytí vlků v dálce, když jste na návštěvě u jedné pratety na okraji pouště leželi na terase a hvězdy byly tak blízko, až se zdálo, že na tebe spadnou, burácení vln v Melille, které tě děsilo, když tě proud odnesl pryč a bál ses, že umřeš, když jsi utíkal před policií a bál ses, že umřeš, když ses občas v noci probudil a bál ses, že umřeš, v okně obývacího pokoje byla dírka po kulce, zíral jsi na ni, Búbakr brblal ze spaní. Škubnutí, jako když se trhá látka, ale uvnitř, ve výši hrudní kosti. Díky němu jsi cítil, že tam jsi i nejsi, v tom okamžiku, kdy jsi snil o jiném světě. Neklid, jako nějaký duch, který tě v noci tížil na hrudi, když jsi myslel na den, kdy odejdeš, když sis představoval, jak bude

vypadat tvůj život daleko od domova, že budeš nazývat domovem jiné místo, jiné lůžko, jiné stěny. Chceš to, chceš to, chceš to, říkal sis, říkala jsem si, protože jsi – musíš být – unikátní, závisí na tom tvá existence.

V takových chvílích jsme nemohli popadnout dech a báli jsme se, že umřeme.

Část první

1

Když mi Berta zavolala, byla jsem zrovna s Elizabeth v The French House, malé hospodě v Soho zařízené v bohémském stylu. Kulaté stolky připomínaly Paříž, stěny byly pokryté fotkami více či méně slavných spisovatelů a umělců, kteří se tam rádi opíjeli před padesáti nebo sto lety. Sklenička červeného tam stála osm liber. Brambůrky neprodávali. Všechny barmanky nosily totožný sestřih, mikádo s krátkou ofinou. Klientela byla intelektuální, protože dávala přednost vínu před pivem, mluvila rychle a pila pomalu, což byly projevy kontinentálního disentu. Jednou jsem si tam zkusila domluvit pracovní pohovor, myslela jsem si totiž, že když budu dělat servírku na podobném místě, budu automaticky menší lůzr než jako servírka jinde, protože tady měli parkety. Řekli mi, že nepůsobím dost francouzsky, ale nejspíš tím chtěli říct, že jsem příliš italská nebo příliš arabská. Ani jedno z toho nebylo pro Francouze dost dobré.

Zatímco jsi umíral, předstírala jsem, že si vybírám, co si objednám. Ve skutečnosti jsem si vždycky dávala to nejlevnější, ale před Liz jsem váhala, jako bych zvažovala více možností. Neustále jsem myslela na to, jak na ostatní působím, a nejspíš i v tom okamžiku jsem si říkala, jak krásně musí můj život vypadat při pohledu zvenčí.

Zemřel jsi v náhodný den a jako každý jiný náhodný den jsem já u toho nebyla. Dělilo nás dva tisíce kilometrů a všechno to, co jsme si měli říct.

To odpoledne se Liz posadila, aniž si sundala klobouk – tmavomodrou sametovou fedoru, kterou nosila bez ironie –, a oznámila, že z našeho slovníku je třeba odstranit jedno slovo. Říkám z našeho, protože to ona mi pomohla naučit se anglicky, a jakožto moje tutorka se cítila oprávněná přidávat a občas i odstraňovat slova, která podle ní v mém vzdělávání měla mít přednost před jinými.

Který slovo? zeptala jsem se polekaně, protože naučit se všechno, co jsem uměla, mě stálo námahu.

Závist. Je to toxickej pocit, nemyslíš? Ani nevíš, kolik lidí mi píše, že mi závidí moje tělo, můj cit pro estetiku, moje peníze, můj život. A na základě toho mě pak nakonec vždycky začnou urážet. Každej, kdo mi závidí, mi nakonec řekne, že jsem kráva. Co o mně vůbec vědí? Co jsi za člověka, když chceš, aby ostatní neměli to, po čem toužíš? To je nemorální. Jestliže se díváš na ostatní tak, jak by ses měla dívat sama na sebe, znamená to, že máš uvnitř nějakou nezaplnitelnou prázdnotu, ne?, něco smutnýho – uzavřela to, lokla si vína a skrze skleničku zkoumala svýma světlýma očima moji reakci. Doma schovávala Chardonnay nevalné kvality, které ráda popíjela s kostkami ledu, když byla sama.

Liz o sobě prohlašovala, že je *digital activist*, byla to její práce. Každý den dostávala všemožné produkty, od potravin po knihy, které hodnotila na YouTube a na Instagramu. Hodně mluvila o feminismu, takže často sdílela příspěvky sahající od komiksů o Fridě Kahlo po veganská mýdla. Její feminismus byl intersekcionální – to se rozumí –, ale mimo displeje se Liz stýkala jen s dalšími bílými ženami. Já jsem byla výjimkou, a navíc Arabové jsou stejně považovaní prakticky za bělochy, takže se sotva počítám mezi míšence.

Jednou z prvních věcí, které mě Liz o feminismu naučila, bylo, že nesmím dopustit, aby ostatní ženy platily za mou svobodu – o to se musejí postarat muži. A tak najímala muže, kteří nám chodili uklízet byt, ale jelikož neměla ráda náhodné interakce, vybírala si je přes aplikaci a pak si to zařídila tak, aby se s nimi doma nikdy nepotkala. Tvrdila o sobě, že na to, aby se starala o domácnost, je příliš moderní, jenže na druhou stranu nenáviděla nepořádek, prach, zanedbanost.

Měla tričko s podobiznou Bernieho Sanderse, koupila si ho na Etsy, které není jako Amazon. Neměla ráda plýtvání, používala tuhý šampon z Lushe, ale když se nemohla rozhodnout mezi dvěma košilemi, nakonec si koupila obě. Stejně, říkala, mi vydrží celou věčnost, protože já o svoje věci pečuju. V tom smyslu, že prádlo prala s maniakální přesností podle barevných odstínů – třeba i jen dva nebo tři kousky v jedné várce – a používala přemrštěné množství aviváže. Věřila ve Whole Foods, ale i v nakupování v lokálních

farmářských obchodech. Já jsem si nemohla dovolit ani jedno a cítila jsem se provinile, protože v Tescu používají příliš mnoho plastu a nikdy nevíte, kdo ty banány sklízel. Ona mi říkala, že i etické jednání je občas privilegium, a na znamení rozhřešení mě vždy pohladila po rameni.

Ucítila jsem tlak na hrudi, v krku knedlík. Pomyslela jsem si: já cítím závist ke všem, pořád. Neustále závidím sebevědomým, krásným, bohatým, šťastným lidem. Jsem plná zášti vůči privilegiím ostatních a závidím jim i jejich zásluhy. Doufám, že Liz přijde o všechno, co má.

V tu chvíli mi zazvonil telefon.

Jsem v metru, můžu ti zavolat zpátky?

Mino! – Bertiny vzlyky mi neposkytovaly žádnou nápovědu. Mohlo jít o nějakou banalitu, ale i o to nejhorší.

Šlo o to nejhorší.

2

O šest let dříve jsem zazvonila u Liziných dveří v reakci na inzerát, který nabízel jednolůžkový pokoj ve dvoupokojovém bytě v mezaninu s výhledem do malebné zahrady. Bylo mi dvacet a chtěla jsem sama na sebe co nejdřív zapomenout. Přespávala jsem ve smíšeném pokoji v hostelu a nebyla jsem zvyklá na mužský pach. Všechno mě děsilo, ale nutila jsem se do střetů s touhle novou realitou, o níž jsem se rozhodla, že to bude můj život: balancovala jsem mezi strachem a touhou být vidět.

Při vytváření svého nového já jsem ze všeho nejdříve hledala nějaké kulisy, místo, kam bych se večer mohla vracet. Měla jsem jasnou představu o tom, jak má vypadat. Viktoriánská budova v úzké uličce plné řadových domků jeden jako druhý, úhledných, čistých. Představa předvídatelné architektury mě uklidňovala. I interiér byl důležitý, musel vytvářet určitou atmosféru: tajuplná lampa s třásněmi, tmavé sametové křeslo, perský koberec přivezený z cest, nebo možná zakoupený na nějakém bleším trhu, kde se moje nové já – jak jsem si představovala – bude celé hodiny přehrabovat v harampádí. Na stěnách obrazy v sytých barvách, které budou přitahovat jistý typ pohledu. Falešný krb a na něm básnické sbírky – budu předstírat, že je o nedělních dopoledních čtu, ačkoli ve skutečnosti zůstane kniha, otevřená uprostřed, ležet na stole hřbetem

nahoru, zatímco já budu projíždět Instagram. Chtěla jsem se cítit obklopená krásou bez následků, která by mě chránila před zraky ostatních.

Lizin byt se nacházel na zastávce Canonbury, v oblasti obývané především Turky a dalšími mladými lidmi z jižní Evropy, kteří pracovali jako číšníci a zbožňovali šakšúku. O několik stanic metrem dál se nacházela alternativní čtvrť města, Hackney, kam se o víkendu vydávali ti, kdo neměli odvahu se tam odstěhovat, aby předstírali, že jsou *woke* čili společensky uvědomělí. To byla ve městě velice oblíbená praxe, shlížet z výšky vlastních privilegií na ty, kdo jsou pod vámi, abyste se cítili osvícení, začlenění, ale bez námahy – držet se v blízkosti neuspořádaného, složitého, občas bídného života, místo toho, abyste ho žili.

O pár let později tu oblast zaplaví sotva třicátníci, které zrovna povýšili na manažery. Kdo má to štěstí, že vlastní obecní byt, kdysi určený lidem, kteří si nemohli dovolit platit nájem, prodá ho za půl milionu liber nějakému mladému advokátovi, a tím dojde k rozdrobení místní komunity. Ceny nájmů a polévky v lahůdkářství narostou a já, stejně jako ostatní, už si je nebudu moct dovolit. Proto se budu cítit jako lůzr: nejsem schopná se vyvíjet v rytmu gentrifikace. Aby vypadali *woke*, budou lidé muset jezdit o víkendu až do Brixtonu nebo Peckhamu, kde se na nějaké oprýskané střeše podívají na kultovní film jako třeba *Mladý Frankenstein* nebo *Protivný sprostý holky* a zaplatí dvacet liber za

lístek bez popcornu, obklopení lidmi, kteří se od nich v ničem neliší, zatímco obyvatelé Peckhamu se budou muset přesunout někam jinam, aby jim udělali místo, aby nevytvářeli kontrasty.

Já jsem byla i nebyla jednou z nich. Rozdíl mezi mnou a jimi spočíval v tom, že já jsem potkala Liz.

Toho prvního dne se objevila ve dveřích přesně taková, jaká jsem vždycky chtěla být: štíhlá, ženské křivky, husté ryšavé vlasy, sněhobílá pleť. Po bytě chodila bosa, pohybovala se s lehkostí typickou pro lidi, kteří se narodili bohatí; na sobě měla červený župan s vyšívanými bílými květy a netopýřími rukávy, který se vlnil po podlaze, v jedné ruce držela sklenici vína a v druhé jointa. Byla dokonale upravená, tvář měla posetou pihami. Objala mě, jako bychom už byly sestry, a vyzvala mě, ať se přede dveřmi zuju, než půjdu dál. Zeptala jsem se jí, kde koupila ten nádherný župan, odpověděla, že je z bio hedvábí.

Liz zdědila byt po babičce, anglické dámě s vybranými způsoby – pokud tedy zrovna nepila –, která byla tak ohleduplná, že umřela v sedmdesáti letech, aby si její milovaná vnučka nemusela nikdy dělat starosti s nájmem. Odkázala jí i dost peněz. Tohle všechno mi pověděla veselým tónem, zatímco mi ukazovala jednotlivé místnosti. Já s námahou sledovala příval jejích slov a lámanou angličtinou jsem se jí zeptala: A co tví rodiče? Ale neslyšela mě.

Dovedně zkombinovala zděděné, trochu zastaralé

zařízení s moderními minimalistickými kousky: vázami, lampami a koberci v tlumených zemitých barvách, samé oblé tvary a přehnané množství pokojových rostlin. Dokázala velice šikovně pracovat s krásou, šlo jí to přirozeně, protože ji vnímala jako svou součást. To byla první věc, která mě na ní přitahovala.

Pokoj, který pronajímala, byl malý a temný, v rozích kvetla plíseň a bylo tam plno roztomilých, ale úplně zbytečných předmětů: neforemná keramika, skleněná lahev a v ní sušená levandule, na stěně mandala zakoupená v Urban Outfitters, u postele tmavozelená předložka ve tvaru krokodýla. Těm detailům jsem skoro nevěnovala pozornost, věděla jsem, že udělám cokoli, abych tam mohla bydlet, v té chvíli už jsem byla nenávratně pohlcená Elizabeth, jejími pohyby, její zasněnou a zároveň soustředěnou řečí, jako by si uvědomovala, jaký vliv má její aura na okolní prostředí. Ještě jsem neznala rozdíl mezi tím, kým člověk je, a tím, jak ho vidí ostatní, a dlouho ve mně bujelo přesvědčení, že Liz je jednoduše dokonalá. Ona naopak nevypadala, že bych ji nějak ohromila, musela jsem jí připadat strašně provinční. Nevěděla jsem, jak na ni udělat dojem, a bála jsem se, že touha po uznání čpí z mojí kůže jako pot smísený se zoufalstvím.

O pár minut později jsme seděly na zahradě: vlhkém, ale rozkošně dekadentním čtverci trávy. Liz sestavila krátký dotazník, aby zjistila, jestli jsem ta správná osoba, co by s ní měla sdílet byt, a tedy tak trochu i čas a život. Stejně jako ve všech velkých městech byla

blízkost zásadním prvkem vztahů. Na Tinderu se hledala láska v okruhu několika kilometrů – to byl metr, jímž se měřila intimita, v rutině, v níž se italský barman z Queen's Head, hospody na rohu, stával sem tam mým milencem, občas terapeutem, často otcem. Nejspíš ani nevěděl, jak se jmenuju – říkal mi: *Are you alright, love?* a já si připadala výjimečná.

Jaký typ člověka jsi? zeptala se mě Liz s pohledem upřeným na papír. Až do té chvíle jsem na její otázky neodpovídala správně: neviděla jsem seriály, o kterých mluvila, moc jsem nečetla a neposlouchala podcasty, nebyla jsem zcestovalá. To všechno ji děsilo.

To ještě nevím, odpověděla jsem. Tuhle zranitelnost se brzy naučím skrývat, ale jí se líbila. Podívala se na mě s novým zájmem.

Tvoje příjmení nezní italsky, poznamenala.

Můj táta je Maročan.

Oh, cool!, vykřikla s energií, v níž se možná skrývala špetka zášti, jako by to od někoho, jako jsem já, vůbec nečekala. Já chci mít děti míšence, prohlásila, už jsem se rozhodla. Chci se zamilovat do nějakýho šéfkuchaře ze severní Afriky, co žije v Paříži, abysme mohli jeden k druhýmu jezdit o víkendech vlakem, a přitom dál vést svůj život, protože já kvůli chlapovi nemůžu opustit svůj domov. Bylo by to perfektní, protože děti by tak vyrostly trilingvní, uměly by i arabsky a francouzsky, a navíc všichni vědí, že míšenci jsou od přírody přitažlivější než normální lidi, podívej se na Zendayu nebo Lennyho Kravitze. Ty mluvíš arabsky *i* francouzsky, co?